ARREST VAN HET HOF (Vijfde kamer)
26 november 1985 *

In zaak 182/84,

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van het Gerechtshof te Arnhem, in de aldaar dienende strafzaak tegen

Miro BV, te Zaandam,

om een prejudiciële beslissing over de uitlegging van artikel 30 EEG-Verdrag, met betrekking tot een nationale bepaling inzake de verhandeling van jenever,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Vijfde kamer),

samengesteld als volgt: U. Everling, kamerpresident, R. Joliet, O. Due, Y. Galmot en C. Kakouris, rechters,

advocaat-generaal: Sir Gordon Slynn
griffier: P. Heim

gelet op de opmerkingen ingediend door:

— Miro BV, vertegenwoordigd door O. W. Brouwer, advocaat te Amsterdam,

— de Nederlandse regering, voor de schriftelijke procedure vertegenwoordigd door I. Verkade, secretaris-generaal bij het ministerie van Buitenlandse zaken, en ter terechtzitting door A. Bos,

— de Belgische regering, vertegenwoordigd door R. Hoebaer, directeur bij het ministerie van Buitenlandse zaken, Buitenlandse handel en Ontwikkelingssamenwerking, bijgestaan door T. Biebaut,

* Procestaal: Nederlands.

— de regering van de Bondsrepubliek Duitsland, voor de schriftelijke procedure vertegenwoordigd door M. Seidel, Ministerialrat bij het ministerie van Economische zaken, en A. Bleckmann, hoogleraar rechtsgeleerdheid aan de universiteit van Münster, en ter terechtzitting door A. Bleckmann,

— de Italiaanse regering, voor de schriftelijke procedure vertegenwoordigd door M. Conti, avvocato dello Stato, en ter terechtzitting door O. Fiumara,

— de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door Th. van Rijn, lid van haar juridische dienst,

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 11 juli 1985,

het navolgende

ARREST

(omissis)

In rechte

1 Bij arrest van 18 juni 1984, ingekomen ten Hove op 10 juli daaropvolgend, heeft het Gerechtshof te Arnhem krachtens artikel 177 EEG-Verdrag een prejudiciële vraag gesteld over de uitlegging van artikel 30 EEG-Verdrag om te kunnen beoordelen of de toepassing van een nationale regeling inzake het gebruik van de benaming jenever op uit andere Lid-Staten ingevoerde produkten verenigbaar is met het verbod van maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve invoerbeperkingen.

2 De vraag is gerezen in het kader van het hoger beroep dat Miro BV heeft ingesteld tegen een vonnis van de Arrondissementsrechtsbank te Arnhem, waarbij haar, na een door de officier van justitie te Arnhem ingestelde strafvervolging, een boete is opgelegd wegens overtreding van de „Verordening benaming van jenever" van 22 augustus 1979.

3 Ingevolge artikel 2, lid 1, van de Verordening benaming van jenever is het verboden „de benaming jenever of genever, Schiedamse jenever (genever), Schiedam, Schiedammer, Holland Gin, Friesche jenever (genever), graanjenever (genever), Hollandse jenever (genever), Oude Klare of een andere soortgelijke benaming, welke redelijkerwijs bij de kopers de indruk kan wekken dat er van jenever sprake is", te gebruiken voor een gedistilleerde drank, welke niet voldoet aan de omschrijving in artikel 1, lid 4, van die verordening. In dit artikel wordt met name bepaald dat jenever een alcoholgehalte van ten minste 35% moet hebben.

4 Miro, die in Nederland onder meer een aantal slijterijen exploiteert, begon in 1983 in deze slijterijen uit België ingevoerde jenever met een alcoholgehalte van 30% te verkopen. Op de flessen waren etiketten aangebracht, waarop stond vermeld „Nolens — Supra Hasselt — Jonge Jenever — Genièvre — 30% vol.", alsook de naam van de producent: „NV G. S. F. Bruggeman SA, B-9000 Gent, Grauwpoort 1".

5 Uit de stukken blijkt dat in België reeds lang regulier jenever met een alcoholgehalte van slechts 30% wordt vervaardigd en in de handel gebracht en dat aldaar op het ogenblik waarop de onderhavige feiten zich voordeden, geen specifieke regeling inzake het minimum alcoholgehalte van jenever bestond. Nadien is bij een koninklijk besluit van 6 juni 1984 voor jenever een minimum alcoholgehalte van 30% voorgeschreven.

6 Op communautair niveau heeft de Commissie op 22 juni 1982 bij de Raad een voorstel ingediend voor een verordening tot vaststelling van de algemene voorschriften betreffende de definitie, de omschrijving en de aanbiedingsvorm van gedistilleerde dranken en van vermout en andere wijn van verse druiven, bereid met aromatische planten of met aromatische stoffen (PB 1982, C 189, blz. 7), waarin wordt bepaald dat jenever een minimum alcoholvolumegehalte van 30% moet hebben. Dit voorstel is door de Raad nog niet goedgekeurd.

7 Bij het onderzoek van de verenigbaarheid van de toepassing van de Verordening benaming van jenever op de door Miro uit België ingevoerde „Nolens jonge jenever" met artikel 30 EEG-Verdrag, stelde het Gerechtshof te Arnhem vast dat de verhandeling van dit produkt in Nederland moeilijker en duurder zou worden gemaakt, indien het etiket zou moeten worden gewijzigd en de traditionele benaming moeten worden prijsgegeven. Onder verwijzing naar het arrest van het Hof

van 20 februari 1979 (zaak 120/78, Rewe-Zentral AG — „Cassis de Dijon"-, Jurispr. 1979, blz. 649) gaf het Gerechtshof als zijn mening te kennen dat het etiket van „Nolens jonge jenever" voldoende duidelijk aangaf dat het om een Belgisch produkt met een alcoholgehalte van 30% ging en dat het dus elk gevaar voor verwarring met de duurdere Nederlandse jenever met een alcoholgehalte van 35% uitsloot, zodat het verbod van verkoop van „Nolens jonge jenever" in Nederland niet door een dwingende eis van consumentenbescherming werd gerechtvaardigd.

8 Daarentegen twijfelde het Gerechtshof te Arnhem, of niet de eerlijkheid der handelstransacties een dergelijk verbod noodzakelijk kon maken. Het merkte dienaangaande op dat, ondanks het ontbreken van verwarringsgevaar, de Nederlandse distillateurs die geen jenever met een lager alcoholgehalte dan 35% op de markt mogen brengen, zich in een nadelige concurrentiepositie bevinden ten gevolge van het verschil in accijns en BTW tussen jenever ad 35% en jenever ad 30% alcohol, welk verschil volgens de berekening van het Gerechtshof in het voorjaar 1983 HFL 1,62 en met ingang van 1 februari 1984 HFL 1,89 bedroeg.

9 Om deze twijfel weg te nemen heeft het Gerechtshof te Arnhem het Hof de navolgende prejudiciële vraag voorgelegd.

„Aangenomen dat:

1) in Lid-Staat A wettelijke bepalingen bestaan die voor een bepaalde soort van alcoholhoudende drank — verder jenever te noemen — een minimum alcoholgehalte van 35% voorschrijven en een met straf gesanctioneerd verbod bevatten de benaming van jenever te gebruiken voor ‚jenever' met een lager alcoholgehalte;

2) in Lid-Staat A de afzet van jenever in 1982 circa 45% bedroeg van de totale markt voor gedistilleerde dranken;

3) in Lid-Staat A bij verkoop aan de consument het verschil ter zake van accijns en BTW per liter gedistilleerd ad 30 respectievelijk 35% alcohol in totaal HFL 1,62 bedroeg (en sedert 1 februari 1984 HFL 1,89 bedraagt);

4) in Lid-Staat B geen wettelijke maatregel van kracht is, die voor jenever een minimum alcoholgehalte voorschrijft;

5) in de EEG een gemeenschappelijke regeling inzake de produktie en verhandeling van jenever nog ontbreekt;

is dan de uitbreiding van het verbod van Lid-Staat A tot regulier in Lid-Staat B geproduceerde en in de handel gebrachte jenever met een alcoholgehalte van 30% — ten gevolge waarvan de verhandeling van de drank in Lid-Staat A wordt belemmerd of belet — aan te merken als een bij artikel 30 EEG-Verdrag verboden maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve beperking ?"

10 In deze vraag wordt het Hof ten aanzien van een geval als het onderhavige met zoveel woorden verzocht om een nadere verduidelijking van zijn bovengenoemde rechtspraak inzake het verbod van maatregelen van gelijke werking in de zin van artikel 30 EEG-Verdrag. Volgens deze rechtspraak moeten, bij gebreke van een gemeenschappelijke regeling voor de verhandeling van de betrokken produkten, belemmeringen van het intracommunautaire verkeer als gevolg van dispariteiten tussen de nationale wettelijke regelingen worden aanvaard, voor zover een dergelijke regeling, die zonder onderscheid van toepassing is op nationale en ingevoerde produkten, haar rechtvaardiging kan vinden in de noodzaak om te voldoen aan dwingende eisen, onder meer verband houdende met de bescherming van de consument en de eerlijkheid der handelstransacties.

11 Wat om te beginnen de eisen, verband houdend met de consumentenbescherming betreft, geven Miro, de Belgische regering en de Commissie, onder verwijzing naar hetgeen het Gerechtshof te Arnhem in het verwijzingsarrest heeft vastgesteld, als hun mening, dat de bescherming van de consument in het onderhavige geval afdoende wordt verzekerd door het etiket, waarop de oorsprong en het alcoholgehalte van het produkt duidelijk zijn aangegeven.

12 Volgens de Nederlandse en de Duitse regering vindt de onderhavige Nederlandse wettelijke regeling haar rechtvaardiging in dwingende eisen in verband met de bescherming van de consument. Zij zijn namelijk van oordeel, dat etiketteringsmaatregelen onvoldoende zijn om het risico dat de consument de traditionele drank en een ander produkt met een lager alcoholgehalte verwart, uit te sluiten. In dit verband betogen zij met name, dat de meeste consumenten — die niet weten dat de drank die vanouds jenever wordt genoemd, een alcoholgehalte van 35% moet hebben en die enkel deze drank kennen — enkel door vermeldingen op het etiket van

de fles onvoldoende worden gewaarschuwd. Dergelijke maatregelen zouden in elk geval volstrekt ondoeltreffend zijn bij de verkoop in hotels en restaurants.

13 De Duitse regering voert in dit verband nog aan, dat de vraag of het gebruik van de benaming jenever moet worden verboden voor produkten die niet voldoen aan bepaalde eisen, afhangt van de in het verkeer geldende opvatting in het betrokken land. Daar de nationale autoriteiten in de beste positie verkeren om deze feitelijke gegevens te beoordelen, staat het aan hen en niet aan het Hof om daarover te beslissen. Heeft de nationale wetgever die bevoegd is om een dergelijke beslissing te nemen, dit vraagstuk geregeld, dan is de nationale rechter aan de beoordeling ter zake gebonden.

14 Wat deze laatste opvatting betreft, moet worden vastgesteld dat artikel 30 EEG-Verdrag evenmin trouwens als artikel 36 bepaalde onderwerpen aan de uitsluitende bevoegdheid van de Lid-Staten voorbehoudt. Wanneer ter voldoening aan door het gemeenschapsrecht erkende dwingende eisen een nationale wettelijke regeling beperkingen van het fundamentele beginsel van het vrij verkeer van goederen invoert, moet zij de door het gemeenschapsrecht gestelde grenzen eerbiedigen. Het Hof, dat in laatste instantie bevoegd is het gemeenschapsrecht uit te leggen, en de nationale rechterlijke instanties, die op basis van deze uitlegging beslissen, dienen voor deze eerbiediging te waken. Het standpunt van de Duitse regering komt uiteindelijk neer op een afwijzing van deze controle en staat mitsdien in de weg aan een eenvormige en doeltreffende toepassing van het gemeenschapsrecht. Het moet derhalve worden verworpen.

15 Met betrekking tot de vraag of de Nederlandse wettelijke regeling noodzakelijk is om de consument te beschermen, volstaat de opmerking, dat het Gerechtshof te Arnhem in zijn verwijzingsarrest heeft vastgesteld, dat in het onderhavige geval de etikettering van „Nolens jonge jenever" voldoende was om het gevaar voor verwarring bij de consument te vermijden en dat de toepassing van de Nederlandse wettelijke regeling op dit produkt geen rechtvaardiging vond in dwingende eisen, verband houdend met de bescherming van de consumenten. Onder deze omstandigheden heeft de nationale rechter het Hof over dit punt kennelijk geen vraag willen stellen.

16 Mitsdien kan het onderzoek in de onderhavige zaak worden beperkt tot de vraag of de bescherming van de eerlijkheid der handelstransacties een rechtvaardiging kan opleveren voor de toepassing van de betrokken Nederlandse wettelijke rege-

ling op ingevoerde produkten, met name waar buitenlandse producenten door het prijsverschil dat een gevolg is van de accijnzen en belastingen, die evenredig zijn aan het alcoholgehalte, op de Nederlandse markt een concurrentievoordeel genieten.

17 Miro betwijfelt of men zich wel op het vereiste van de eerlijkheid der handelstransacties kan beroepen, wanneer de bescherming van de consument niet in het geding is. Zou zulks mogelijk zijn, dan zouden volgens haar in feite de nationale producenten worden beschermd tegen de concurrentie van ingevoerde produkten. Voorts merkt zij op, dat Nederlandse producenten in België jenever met een alcoholgehalte van 30% op de markt brengen, die in Nederland voor de uitvoer is geproduceerd.

18 De Belgische regering wijst met name erop, dat in België vanouds jenever met een alcoholgehalte van 30% wordt geproduceerd. Een land zou niet het monopolie kunnen hebben op de soortnaam van een produkt. Een normale concurrentie op een gemeenschappelijke markt eist dat de consument de mogelijkheid wordt gelaten, zijn keuze af te stemmen op de kwaliteit en de prijs.

19 Volgens de Commissie verwijst het begrip eerlijkheid der handelstransacties naar het recht inzake oneerlijke mededinging, zoals bij voorbeeld bedoeld in het Unieverdrag van Parijs tot bescherming van de industriële eigendom. Dit begrip zou steeds betrekking hebben op bepaalde daden van economische subjecten, en niet op objectieve marktvoorwaarden, zoals de wijze van berekening van de belastingen en accijnzen. Het zou derhalve geen rechtvaardiging kunnen vormen voor een verbod als het onderhavige.

20 De Nederlandse regering wijst erop, dat de Nederlandse jeneverproduktie de belangrijkste ter wereld is. Het alcoholgehalte van 35% is een van de inherente kenmerken van dit aloude nationale produkt. Zonder een verbod op het gebruik van de traditionele benamingen voor een produkt dat niet de traditionele kwaliteiten bezit, zou het kwaliteitsniveau onmogelijk kunnen worden gehandhaafd en zou men uiteindelijk zelfs dranken met een alcoholgehalte van 20 of 15% als jenever moeten aanvaarden. Volgens haar moet worden belet dat producenten van de goede reputatie van een wereldwijd bekend produkt profiteren voor een ander produkt, dat bovendien wegens verschillen ten gevolge van accijnzen en belastingen die evenredig zijn aan het alcoholgehalte, een prijsvoordeel heeft.

21 In hetzelfde verband betoogt de Italiaanse regering dat de gelijkheid van concurrerende producenten een wezenlijk bestanddeel van de eerlijke mededinging tussen hen is. Wordt deze gelijkheid, zoals in het onderhavige geval, aangetast door verschillen in belasting op onderling substitueerbare produkten zoals jenever ad 30% en jenever ad 35%, dan mag een Lid-Staat beletten, dat bepaalde economische subjecten uit deze verschillen een als oneerlijke mededinging aan te merken voordeel behalen, door hen te verbieden dit produkt onder dezelfde benaming op de markt te brengen.

22 Om te beginnen herinnert het Hof eraan, dat volgens vaste rechtspraak (zie de arresten van 20 februari 1975, zaak 12/74, Commissie/Duitsland, Jurispr. 1975, blz. 181, en 9 december 1981, zaak 193/80, Commissie/Italië, Jurispr. 1981, blz. 3019) het onverenigbaar is met artikel 30 EEG-Verdrag en de doelstellingen van een gemeenschappelijke markt, dat een nationale wetgeving een generieke term voorbehoudt aan één nationale soort, zulks ten nadele van de andere soorten die vooral in andere Lid-Staten worden geproduceerd, door de producenten van deze andere soorten onbekende of door de verbruiker minder gewaardeerde benamingen op te dringen.

23 De vaststelling van grenswaarden voor het alcoholgehalte van gedistilleerd kan inderdaad bijdragen tot een standaardisatie van de verhandelde produkten en hun benamingen, wat de transparantie der handelstransacties ten goede kan komen. Derhalve mag een Lid-Staat in beginsel niet de mogelijkheid worden ontzegd om, bij gebreke van een gemeenschapsregeling, regelen te stellen waarbij het recht op het gebruik van bepaalde traditionele benamingen afhankelijk wordt gemaakt van de inachtneming van een minimum alcoholgehalte.

24 Zoals het Hof in zijn arrest van 13 maart 1984 (zaak 16/83, Prantl, Jurispr. 1984, blz. 1299) reeds heeft verklaard, moeten in een stelsel van een gemeenschappelijke markt belangen als de eerlijkheid der handelstransacties evenwel worden verzekerd met wederzijdse eerbiediging van de bonafide praktijken die in de verschillende Lid-Staten vanouds worden toegepast.

25 Derhalve kan niet als een wezenlijke eis van de eerlijkheid der handelstransacties worden beschouwd, dat een nationale regeling waarbij een minimum alcoholgehalte voor een aloude drank wordt vastgesteld, wordt nageleefd ter zake van uit

een andere Lid-Staat ingevoerde soortgelijke produkten, wanneer deze in hun Lid-Staat van oorsprong vanouds regulier worden vervaardigd en onder dezelfde benaming in de handel gebracht en een behoorlijke informatie van de kopers verzekerd is. Immers, zou in dergelijke omstandigheden het vrije verkeer van ingevoerde produkten afhankelijk worden gesteld van de voorwaarde dat er eerst een gemeenschapsregeling moet bestaan, dan zou dit het grondbeginsel van de eenheid van de markt en het daaruit voortvloeiende vrije verkeer van goederen van zijn inhoud ontdoen.

26 De omstandigheid dat de toepassing van nationale belastingen en accijnzen, die evenredig zijn aan het alcoholgehalte, voor de ingevoerde produkten prijsvoordelen kan opleveren, is in dit verband zonder belang. Dergelijke op een nationale wetgeving berustende verschillen in belastingen en accijnzen behoren tot de objectieve concurrentievoorwaarden waarvan elk economisch subject vrij kan profiteren, mits de voorlichting van de kopers verzekerd is, zodat deze laatste hun keuze vrij kunnen afstemmen op de kwaliteit en de prijs van de produkten.

27 Mitsdien moet op de vraag van het Gerechtshof te Arnhem worden geantwoord, dat het verbod van maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve invoerbeperkingen in de zin van artikel 30 EEG-Verdrag eraan in de weg staat, dat een Lid-Staat een nationale regeling, op grond waarvan het gebruik van de benaming van een nationale drank slechts geoorloofd is indien deze drank een minimum alcoholgehalte heeft, toepast op uit een andere Lid-Staat ingevoerde soortgelijke produkten, wanneer deze produkten in de Lid-Staat van oorsprong vanouds regulier worden vervaardigd en onder dezelfde benaming in de handel worden gebracht en een behoorlijke voorlichting van de kopers verzekerd is.

Kosten

28 De kosten door de Nederlandse, de Belgische, de Duitse en de Italiaanse regering en door de Commissie wegens indiening hunner opmerkingen bij het Hof gemaakt, kunnen niet voor vergoeding in aanmerking komen. Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen.

HET HOF VAN JUSTITIE (Vijfde kamer),

uitspraak doende op de door het Gerechtshof te Arnhem bij arrest van 18 juni 1984 gestelde vraag, verklaart voor recht:

Het verbod van maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve invoerbeperkingen in de zin van artikel 30 EEG-Verdrag staat eraan in de weg, dat een Lid-Staat een nationale regeling, op grond waarvan het gebruik van de benaming van een nationale drank slechts geoorloofd is indien deze drank een minimum alcoholgehalte heeft, toepast op uit een andere Lid-Staat ingevoerde soortgelijke produkten, wanneer deze produkten in de Lid-Staat van oorsprong vanouds regulier worden vervaardigd en onder dezelfde benaming in de handel worden gebracht en een behoorlijke voorlichting van de kopers verzekerd is.

Everling Joliet

Due Galmot Kakouris

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 26 november 1985.

De griffier
P. Heim

De president van de Vijfde kamer
U. Everling